

รูปแบบการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

The Pattern Of Dramatic Work Application For Country Bands in Educational Institutions For Enhancing Creative Economy

วราพร แก้วใส* ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ อูรารมย์ จันทมาลา

Waraporn Kaewsai, Pattamawadee Chansuwan, Ourarom Chantamala

¹ นิสิตหลักสูตร ปร.ด. สาขาวัฒนธรรมศาสตร์ คณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

เพลงลูกทุ่งเป็นวัฒนธรรมบันเทิงคู่กับสังคมไทยมาช้านาน ตั้งแต่สังคมชนบทจนถึงสังคมเมือง เป็นกระจกสะท้อนให้เห็นถึง วิถีชีวิต ความเชื่อ ตลอดจนประเพณี และมีพัฒนาการมาตามยุคสมัย ปัจจุบันมีการประกวดแข่งขันจนทำให้เกิดการสร้างสรรคนาฏกรรมประกอบวงดนตรีลูกทุ่งอย่างหลากหลาย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยรูปแบบการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา สภาพปัจจุบันและปัญหาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ตลอดจนรูปแบบการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ผู้รู้ จำนวน 3 คน ผู้ออกแบบท่าเต้น 3 คน นักเต้นจำนวน 15 คน นักดนตรีจำนวน 15 คน และประชาชน นิสิตนักศึกษา จำนวน 30 คน จากเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งแบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคแรก ยังไม่มีการแยกประเภทของเพลงสาระบรรยายถึงชีวิตชนบท ยุคที่ 2 เป็นยุคทองเริ่มมีเอกลักษณ์ลีลาและรูปแบบเฉพาะตัว นิยมใช้เพลงจังหวะรำวง ยุคที่ 3 ยุคแห่งการแข่งขันมีการแข่งขันเพลงลูกกรุงและเพลงลูกทุ่ง มีการนำเพลงลูกทุ่งมาประกอบภาพยนตร์ นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งก็ได้พัฒนาจากรำไท รำวง วงดนตรีสุนทราภรณ์ ลีเก และกลายเป็นทางเครื่องในที่สุด

รูปแบบการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษามีหลักและวิธีการคือ 1. การสร้างแนวคิดโดยการจับประเด็นสำคัญจากเนื้อหาของเพลง 2. การกำหนดรูปแบบ ส่วนใหญ่เน้นการเต้นด้วยการใช้ร่างกาย 3. การประดิษฐ์ท่าเต้น จากการตีความจากเนื้อหาและอารมณ์ของเพลง 4. การออกแบบเครื่องแต่งกาย คำนึงถึงแนวคิดและรูปแบบ 5. การใช้พื้นที่ต้องกำหนดตำแหน่งเพื่อโชว์ท่าที่โดดเด่น 6. อุปกรณ์การแสดง ต้องช่วยเสริมบรรยากาศและทำให้โชว์สมบูรณ์หลังการขึ้นเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดจากการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง ได้แก่การจ้างงาน เช่น การใช้ไนต์เพลง การสอนดนตรี การจ้างทีมทำโชว์ ทำเครื่องแต่งกายและการต่อยอดเป็นอาชีพ อาทิ นักร้อง นักดนตรี ครูสอนเต้น ครูสอนดนตรี เป็นต้น

โดยสรุปรูปแบบการประยุกต์นาฏกรรม นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป็นวิธีบูรณาการศาสตร์ทางด้านศิลปะการแสดงระหว่างความเป็นเอกลักษณ์ไทย กับความเป็นสากลให้

ผสมผสานกับความเป็นลูกทุ่งได้อย่างสมบูรณ์ งดงาม มีสุนทรีย์ภาพ และผลจากประยุกต์ยังทำให้เกิด
การหมุนเวียนของเม็ดเงินจนกลายเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์อีกด้วย

คำสำคัญ: การประยุกต์ นาฏกรรม วงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา เศรษฐกิจสร้างสรรค์

Abstract

The country song is regarded as the entertainment culture which has long been in Thai society. It is a mirror of a way of life, beliefs, and traditions and it has developed through ages. At present, the competition of the country songs led to a wide variety of a dramatic work creation. The research was focused on the model of the application of a dramatic work in the country music bands in the educational institutes for a creative economy. It aimed to study the background of a dramatic work of the country music bands, the current states and problems and the patterns of application. The work was a documentary study and data were also collected by means of a survey, observation and an interview of three experts, three dance designers, fifteen dancers, fifteen musicians and thirty students. The research instruments were a survey form, an observation format, structured and non-structured interviews.

The research found that the background of the dramatic work in the country music bands could be divided into three periods. First, there was no classification of the country songs. Second, it was a golden age with unique identity and patterns. Third, it was the time of competition. In this period, country songs were used in the cinemas. Dramatic work had thus developed and eventually become dancers.

Considering the application, there were principles and methods as follows: creation of the concepts derived from the song contents or song lyrics, determination of the model, designing the dancing styles based on interpretation of contents and emotion found in the songs, designing the costumes according to the ideas and model acquired, determination of the dancing space, and performing equipment.

It could be said that the application of a dramatic work in the country music bands was an integration of a performing art, a Thai identity and a universal aspect. As a result, performing perfection, beauty, aesthetic expression and desirable outcomes were achieved.

Keywords: Application, Dramatic Work, Country Music Bands in Educational Institutes, Creative Economy.

บทนำ

นาฏกรรมไทยมีพัฒนาการมาตามยุคสมัย นับตั้งแต่ นาฏกรรมในราชสำนักออกมาสู่ประชาชน จากความเป็นจารีตแบบแผน มีการปรับปรุงตามความนิยมของผู้ชมจากละครรำ ละครร้อง ละครพูด สู่ระบำ รำฟ้อน มีการสร้างสรรค์ให้เกิดระบำใหม่ ๆ โดยการผสมผสาน อัตลักษณ์ของชุมชนเชื้อชาติ หรือท้องถิ่น หรือแม้แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ของการสร้างสรรค์ผลงานด้านนาฏกรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความหลากหลายมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการผสมผสานระหว่างนาฏศิลป์ไทย กับการเต้นแบบสากล เข้าไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืนและลงตัว รูปแบบของการสร้างสรรค์นาฏกรรมใหม่ ซึ่งมีคุณค่าทั้งทางด้าน สังคมและความเป็นชาติไทยคือ นำเอาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของชาติเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง ไม่ว่าจะเป็นเทคนิคหรือกลวิธีใดในการผสมผสานกันของศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งเข้ากับงานของตนก็ตามผู้สร้างสรรค์ผลงานจึงต้องอาศัยความสามารถเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติตนมักจะได้รับความนิยมและยอมรับจากผู้ชม สุพรรณิ บุญเพ็ง, (อ้างใน ศิริมงคล นาฏยกุล. 2559)

เมื่อเป็นเช่นนี้ในการสืบทอดศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏกรรมไทย ตั้งแต่สมัยโบราณ ผู้ถ่ายทอดมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ จากครูบาอาจารย์แต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาในศิลปะแขนงนี้ได้ขยายจุดมุ่งหมายให้กว้างขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นตามสภาพของสังคมไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นความสำคัญของวิชาการคิดประดิษฐ์ทำรำให้มากขึ้น (พจมาลย์ สมรรคบุตร, 2557)

ดังนั้นระบบจัดการศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนด้านกระบวนการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสำคัญที่ควรจะมีอยู่ทุกระดับชั้นไปอย่างต่อเนื่อง เพราะเยาวชนในปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นผู้รับ ผู้ตาม ผู้บริโภค ข้อมูลและวัตถุนิยมจากต่างประเทศมากกว่าที่จะเป็นผู้ให้ ผู้นำและผู้ผลิตด้วยตนเองบนพื้นฐานความคิดสร้างสรรค์และภูมิปัญญาไทย

ในปัจจุบันได้มีการส่งเสริมประสบการณ์ทางการแสดงของเยาวชนโดยมุ่งประสบการณ์ด้านการแสดงการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมทางด้านนาฏศิลป์ โดยการประยุกต์ใช้กับกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีการใช้ท่ารำกับท่าเต้นประกอบกับเพลงนักดนตรี นักร้อง ภายในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษามากขึ้น มีการจัดกิจกรรมที่เรียกว่ากิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกด้านความสามารถของนักเรียนและมีการจัดประกวดแข่งขันในรายการต่าง ๆ เช่น การแข่งขันวงดนตรีลูกทุ่งคอนเทสต์ รายการชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ ซึ่งกิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่งเป็นที่รวมของศาสตร์และศิลป์ เช่น ศิลปะดนตรี ศิลปะในบทเพลง ศิลปะการเต้น ไว้ด้วยกัน (ยุวดี พลศิริ, 2556)

จากกิจกรรมวงดนตรีลูกทุ่งแสดงให้เห็นว่านาฏศิลป์นั้นมีความเคลื่อนไหว และเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ นอกจากเป็นการส่งเสริมศิลปะการแสดงให้สอดคล้องกับมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ทำให้เกิดการซึมซับ เกิดการเรียนรู้เป็นหมู่คณะ มีแนวคิดจินตนาการในการสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์ สามารถแก้ไขสถานการณ์และเข้าใจถึงกระบวนการจัดการ กล้าแสดงออก ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง เกิดการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมวุฒิภาวะทางอารมณ์และสมาธิด้านการเรียน ในสถานศึกษามีความตื่นตัวในการสร้างวงดนตรี เพื่อเข้าประกวดแข่งขันตามเวทีประกวดต่าง ๆ และเวทีสร้างชื่อเสียงทำให้เป็นที่รู้จัก คือ รายการชิงช้าสวรรค์ ซึ่งกำหนดรูปแบบเพลง รูปแบบการสร้างการแสดงประกอบ จึงกระตุ้นให้มีการประยุกต์นาฏกรรมไทยและสากลขึ้นมาอย่างหลากหลาย ในการประกวดแต่ละครั้งมีการเตรียมการฝึกซ้อม การสร้างงานใหม่ ๆ ด้วยงบประมาณที่สูง ทำให้เกิดการสร้างคนและสร้างรายได้ในโรงเรียนและชุมชนมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้รูปแบบการประยุคนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ นอกจากจะสร้างงานด้วยการประยุคนาฏกรรมไทยและสากล เข้าด้วยกันแล้วยังทำให้เกิดรายได้จากการสร้างงานเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการประยุคนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อนำมาพัฒนาสร้างสรรค์นาฏกรรมของวงดนตรีลูกทุ่งเพื่อให้มีการสร้างงานที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง
2. เพื่อศึกษารูปแบบการประยุคนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

คำถามการวิจัย

1. ความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งเป็นอย่างไร
2. รูปแบบการประยุคนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นอย่างไร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง
2. ทำให้ทราบถึงรูปแบบการประยุคนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง เพื่อเป็นข้อมูลในการนำไปพัฒนารูปแบบการประยุคนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา รวมทั้งองค์กร หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับเพลงลูกทุ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reserch) ทำการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาเรื่องความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งและรูปแบบการประยุคนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยใช้กรอบแนวคิดในด้านต่าง ๆ ซึ่งในการศึกษครั้งนี้จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก บันทึก เสร็จแล้วนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ ซึ่งมีขอบเขตและขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตในการวิจัย

- 1.1 เนื้อหา
- 1.2 วิธีการวิจัย
- 1.3 ระยะเวลาในการวิจัย
- 1.4 พื้นที่ในการวิจัย
- 1.5 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. วิธีดำเนินการวิจัย

- 2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.3 การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.4 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

1. เนื้อหาการวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง

1.2 เพื่อศึกษารูปแบบการประยุคนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา

2. วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Document) เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Filed Study) โดยการสำรวจการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

3. ระยะเวลาในการวิจัย

การศึกษารูปแบบการประยุคนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือนมกราคม 2559

4. พื้นที่การวิจัย

พื้นที่ที่ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการประยุคนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการได้มาซึ่งข้อมูลและเพียงพอแก่การอธิบายสิ่งที่ต้องศึกษา ลักษณะพื้นที่ที่ทำการศึกษจะต้องสอดคล้องและตรงตามความมุ่งหมาย ได้แก่ บริษัทเวิร์คพอยท์จำกัดมหาชน ผู้ผลิตรายการประกวดวงดนตรีลูกทุ่งชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ และโรงเรียนที่ได้เข้าประกวดแข่งขันชนะเลิศของรายการชิงช้าสวรรค์คอนเทสต์ได้แชมป์ ออฟ เดอะ แชมป์ (Champ of the Champ) ประจำปี 2555-2557 จำนวน 3 โรงเรียน

5. บุคลากรผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกประชากรกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากร ประกอบด้วย วงดนตรีลูกทุ่งที่ชนะเลิศประจำปีของรายการชิงช้า

สวรรค์คอนเทสต์ (Champ of the Champ) ประจำปี 2555-2557 จำนวน 3 โรงเรียนได้แก่

1.1 Champ of the Champ ประจำปี 2555 ได้แก่ โรงเรียนเทพมิตรศึกษา

จ. สุราษฎร์ธานี

1.2 Champ of the Champประจำปี 2556 ได้แก่ โรงเรียนจ่านกร้อง จ. พิษณุโลก

1.3 Champ of the Champประจำปี 2557 ได้แก่ โรงเรียนเมืองคง จ. นครราชสีมา

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) ได้แก่ กลุ่มผู้ที่มีความรู้ความสามารถที่ให้ข้อมูล ดังนี้

2.1 ดร.พีระ พันลูกท้าว ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ตะวันตกคณะศิลปกรรม

ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2.2 คุณนพรัตน์ ลาโม้ นักร้องแบบท่าเต้น

2.3 คุณพัทธดนัย คำมา นักร้องแบบท่าเต้น

2.2 กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) ประกอบด้วย กลุ่มผู้สร้างสรรค์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง ได้แก่

1. ครูผู้ออกแบบนาฏกรรมของวงดนตรีลูกทุ่ง จำนวน 3 คน
 - 1) ครูทัศนกรค์ พงษ์คลาด ครูสอนเต้น
 - 2) ครูณภัทร เนียมเครือ ครูสอนเต้น บริษัทโปลิงโซว์
 - 3) ครูสมมาตร กุลไธสงค์ ครูสอนเต้น บริษัทไอยรา กรุป
2. นักเต้นหรือแดนเซอร์(Dances) จำนวน 15 คน โดยเลือกตัวแทนนักเต้นทั้ง

3 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน

3. นักดนตรี จำนวน 15 คน โดยเลือกตัวแทนนักดนตรีแต่ละโรงเรียนทั้ง

3 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน

2.3 กลุ่มผู้สนับสนุน (General Informants) ประกอบด้วย บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อมูลรวม 30 คน ดังนี้

- 1) กลุ่มประชาชน จำนวน 15 คน
- 2) กลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา จำนวน 15 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การศึกษาได้ข้อมูลที่สมบูรณ์เป็นจริงและครอบคลุมเนื้อหาอย่างสมบูรณ์ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยเอกสาร (Documentary Study) ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ในด้านแนวคิด รูปแบบ การจัดวาง การบรรจเพลง การออกแบบเครื่องแต่งกาย ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพื้นที่ทำการวิจัย ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ได้แก่

- 1) สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัย มหาสารคาม
 - 2) สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - 3) ห้องสมุดคณะวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 - 4) ห้องสมุดวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
- 1) เอกสารที่เกี่ยวกับนาฏกรรมไทย
 - 2) เอกสารที่เกี่ยวกับประยุกต์และสร้างสรรค์นาฏกรรม
 - 3) เอกสารที่เกี่ยวกับวงดนตรีลูกทุ่ง
 - 4) เอกสารที่เกี่ยวกับบริบทพื้นที่วิจัย
 - 5) เอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Studies) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีสำรวจ สังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะได้ตรวจสอบข้อมูลที่สมบูรณ์ตรงกับข้อเท็จจริง มากขึ้น ดังนี้

2.1 การสำรวจ (Survey) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยการใช้แบบสำรวจแบบเป็นทางการจากบุคคลทั่วไปทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่ทำการวิจัย

2.2 การสังเกต (Observation) แบ่งออกเป็น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Partiepant Observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant Observation)

การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Non- Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้เข้าไปพื้นที่ทำการวิจัย โดยร่วมกิจกรรมการสร้างสรรค่านาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งสังเกตถามข้อมูลต่าง ๆ จดบันทึกไว้เพื่อให้ทราบถึงขั้นตอนรายละเอียดและเทคนิคในการทำ

การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant Observation) โดยผู้วิจัยได้สังเกตกระบวนการประกอบสร้าง ไม่ได้ร่วมลงมือปฏิบัติจริงกับกลุ่มผู้สร้างสรรค่านาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง สังเกตความคิดริเริ่มในการสร้างสรรค์ รูปแบบ ลักษณะการสร้างงาน การประดิษฐ์ท่าเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับ การแปรแถว

2.3 การสัมภาษณ์ (Interview) แบ่งออกเป็น 2 อย่าง สัมภาษณ์และมีโครงสร้าง (Interview) และสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview)

2.3.1 สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Interview) โดยผู้วิจัยสัมภาษณ์ตามแนวทางแบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการสร้างสรรค์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในพื้นที่ที่ทำการกำหนด

2.3.2 สัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยสัมภาษณ์แบบเปิดกว้าง ไม่จำกัดคำตอบ เพื่อจับประเด็นแล้วนำมาตีความโดยใช้ทฤษฎีและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและบุคคลทั่วไป

2.4 การสนทนา (Focus Group Discussion) โดยคัดเลือกตัวแทนกลุ่มแต่ละกลุ่มเข้าร่วมสนทนาภายในกลุ่มเดียวกัน ตามความละเอียดและแตกต่างกันของข้อมูลที่ต้องการศึกษาวิจัย

การวิจัยครั้งนี้รูปแบบของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาวิจัยจากข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) และกลุ่มบุคคลทั่วไป (General Informants) เป็นเครื่องมือในการวิจัยศึกษาความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ โดยขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

- 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดในการวิจัย
- 2) การกำหนดนิยามศัพท์ ปฏิบัติการในการวิจัยให้ชัดเจน
- 3) การสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา
- 4) นำเครื่องแบบวิจัยให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา (Content Validity) และความน่าเชื่อถือ

5) นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มบุคลากรผู้ให้ข้อมูลที่กำหนดไว้ในการศึกษาครั้งนี้

1. กระดาษจดบันทึก
2. เครื่องบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายวิดีโอและกล้องถ่ายภาพนิ่ง

2. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1. การจัดการข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนาม โดยแยกตามความมุ่งหมายของการวิจัย มาจัดกระทำ ดังต่อไปนี้

- 1) นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ ตามความมุ่งหมายของการวิจัยที่กำหนดไว้

2) นำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมได้จากการสำรวจเบื้องต้น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้จัดบันทึกไว้และนำแถบบันทึกเสียงมาถอดความแยกประเภท จัดหมวดหมู่ตามความมุ่งหมายของการวิจัยในแต่ละข้อและจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 กลุ่ม

3) สรุปรูปข้อมูล ตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลและจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาความมุ่งหมายของการวิจัย

4) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Method-ological Triangulation) โดยการนำข้อมูลกลับไปให้อ่านหรือกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีกเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามความเป็นจริง (สุภางค์ จันทวานิช, 2540) โดยตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มาเพียงพอหรือยัง ข้อมูลนั้นตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ ถ้าได้ข้อมูลไม่ตรงกันผู้วิจัยจะมีการตรวจสอบอีกครั้งว่าข้อมูลที่ชัดเจนแท้จริงนั้นเป็นอย่างไร ดังนี้

(4.1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data-Triangulation) คือ พิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ ได้แก่ 1) แหล่งเวลา โดยตรวจสอบว่าถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ 2) แหล่งสถานที่ โดยตรวจสอบว่า ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กัน จะเหมือนกันหรือไม่ 3) แหล่งบุคคล โดยตรวจสอบว่า ถ้าข้อมูลในบุคคลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน เช่น ใช้วิธีสังเกตควบคู่กับการซักถาม ศึกษาจากแหล่งเอกสาร ประกอบด้วย

(4.2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบว่า ผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างไร โดยเปลี่ยนตัวผู้สัมภาษณ์โดยตลอด

(4.3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) คือ การตรวจสอบว่า ถ้าผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างจากเดิม จะทำให้การตีความข้อมูลมีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารและข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ นำมาจัดบันทึกไว้ในลักษณะคำบรรยาย (Descriptive) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นภาพเกี่ยวกับ 1) รูปแบบการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา 2) เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์โดยการจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) คือ จำแนกข้อมูลเป็นชนิดโดยใช้ทฤษฎีในการวิเคราะห์ ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างสรรค์ ทฤษฎีการเคลื่อนไหว ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการยอมรับสิ่งใหม่ การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลในประเด็นที่ศึกษา คือ 1) รูปแบบการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา 2) เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการประยุกต์นาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่ง ด้วยการเขียนเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมภาพประกอบบางตอนที่สำคัญ จากนั้นจึงทำการสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไป

2.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้นำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ข้อมูลโดยเรียบเรียงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายที่กำหนดโดยใช้การนำเสนอในลักษณะเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการลงภาคสนามประกอบการด้วยการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยเรียง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายที่กำหนดโดยใช้การนำเสนอในลักษณะเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง แบ่งออกเป็น 3 ยุค ได้แก่

1.1 เพลงลูกทุ่งยุคแรก ไม่มีการแยกประเภทของเพลงออกจากกัน สาระ บรรยายกับชีวิตของชนบท หนุ่มสาวบ้านนาและความยากจน

1.2 ยุคทองของเพลงลูกทุ่ง เป็นยุคของสุรพล สมบัติเจริญ ที่เพลงลูกทุ่งมีเอกลักษณ์ลีลา และรูปแบบเฉพาะตัว เพลงส่วนใหญ่เป็นเพลงจังหวะรำวง

1.3 ยุคแห่งการแข่งขัน ช่วงปี พ.ศ 2513 - 2515 มีการแข่งขันกันสูง มีการนำเพลงลูกทุ่งมาประกอบภาพยนตร์

นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งมีจุดกำเนิดและพัฒนาจาก 1) รำโชน ซึ่งเป็นการแสดงพื้นบ้านเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดให้เกิดความสนุกสนาน 2) รำวงมาตรฐาน ที่รัฐบาลมอบหมายให้กรมศิลปากรปรับปรุงและกำหนดแบบแผน 3) วงดนตรีสุนทราภรณ์ เริ่มใช้เครื่องดนตรีสากลบรรเลงในจังหวัดต่าง ๆ 4) ลิเก เป็นการร้องโต้ตอบและเล่นเป็นเรื่องราว 5) ทางเครื่องที่เริ่มจากการถือเครื่องดนตรีประกอบจังหวะให้นักร้องและพัฒนามาต้นประกอบวงดนตรี

2. รูปแบบการประยุคนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา เป็นการประยุคนที่ผสมผสานระหว่างนาฏกรรมไทยและสากลเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดความสวยงาม ถูกต้องตามหลักของการแสดง โดยมีวิธีการดังนี้

1.1 การสร้างแนวคิด

แนวความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างงานนาฏกรรมทุกประเภทเพราะเป็นการกำหนดขอบเขตและทิศทางของงานที่จะทำ นอกจากกำหนดขอบเขตแล้วยังเป็นเครื่องมือในการควบคุมการแสดงให้อยู่ในกรอบและมีความชัดเจนในเนื้อหาตลอดจนรายละเอียดอีกด้วย การประยุคนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง แนวคิดมาจากการจับประเด็นสำคัญจากเนื้อหาของเพลงหรือบทร้องก่อน แล้วจึงกำหนดแนวคิดที่โซว์จะนำเสนออะไรจะสื่อสารกับผู้ชมอย่างตรงไปตรงมา หรือให้คนดูถอดรหัสจากการโซว์เพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ค้นหาหรือติดตาม ซึ่งแนวคิดจะนำไปสู่กระบวนการสร้างรูปแบบในการแสดงได้อย่างชัดเจนขึ้น แนวคิดจึงเปรียบเหมือนสิ่งที่ควบคุมรูปแบบและองค์ประกอบอื่น ๆ ให้อยู่ในเรื่องราวที่จะนำเสนอ ไม่หลุดจากเนื้อหาและอารมณ์เป็นการแสดงที่มีระบบระเบียบและตอบโต้กับบทเพลงได้

1.2 การกำหนดรูปแบบ

รูปแบบของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง ส่วนใหญ่เป็นการเต้นของแดนเซอร์ (Dancer) อาจเป็นการเต้นด้วยการใช้ร่างกายอย่างเดียวโดยไม่มีอุปกรณ์ (Prop) ใช้มือในการสื่อความหมายซึ่งมักจะเป็นเพลงที่แสดงและถ่ายทอดอารมณ์สะท้อนใจหรือเพลงที่มีทำนองช้า ส่วนเพลงที่มีทำนองเร็วสนุกสนานอาจใช้อุปกรณ์ประกอบเรื่องราว (Story) ก็อาจจะเป็นละครสั้น ๆ (Drama) ประกอบหรือนำเข้าสู่เนื้อหาของเพลงเพื่อให้ผู้ชมซาบซึ้งและสะท้อนใจกับเนื้อหาของเพลงมากขึ้นซึ่งรูปแบบใด ๆ ก็ตามต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิด การตีความจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ภาพที่ 2 รูปแบบการเต้นที่ใช้อุปกรณ์

1.3 การประดิษฐ์ท่าเต้น

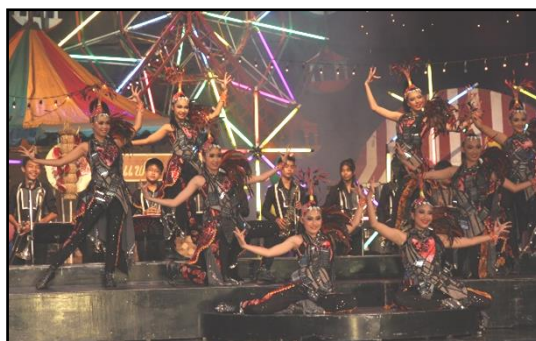
เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญซึ่งท่าเคลื่อนไหวต่าง ๆ จะถูกตีความมาจากเนื้อหาของบทเพลงว่าสื่อสารอะไร อารมณ์ไหน เพื่อกำหนดท่าและการกำหนดจังหวะของการเคลื่อนไหวของร่างกายให้สอดคล้องกับจังหวะทางดนตรีที่สำคัญ ในการประดิษฐ์ท่าเต้น สุพรรณิ บุญเพ็ง, (2556) ได้อธิบายไว้ดังนี้

- สัดส่วน (Proportion) ความสมดุล (Balance) ซึ่งหมายถึงความใหญ่โตของแต่ละส่วนเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เต้นทั้งหมด และความสมดุลหมายถึงเนื้อหาภายในสัดส่วนเหล่านี้สัมพันธ์และช่วยเสริมแนวความคิดความน่าสนใจของการแสดงที่เกิดจากการจัดวางและจัดเรียงนักเต้น อุปกรณ์ประกอบในพื้นที่อีกด้วย

- จุดเชื่อมต่อ (Transition) ผู้ประดิษฐ์ท่าเต้นต้องใช้จุดเชื่อมต่อเชื่อมแต่ละส่วนเข้าด้วยกันเพื่อให้การแสดงมีสุนทรียภาพ การเคลื่อนที่ที่เชื่อมต่อกันต้องเป็นเหตุเป็นผลชัดเจนและแสดงง่าย

- การพัฒนาด้วยเหตุผล (Logical development) การใช้การสร้างองค์ประกอบของเราเป็นแรงบันดาลใจ (Motit) ความหลากหลาย ความแตกต่าง จุดที่สำคัญที่สุด (Climex) และจุดเชื่อมต่ออย่างประกอบความสำเร็จถือว่าการแสดงพัฒนาด้วยเหตุผลที่ก่อให้เกิดเอกภาพ

- ความมีเอกภาพ (Unity) ความมีเอกภาพขององค์ประกอบโครงสร้างทั้งหมดต้องมีความหมายและสมบูรณ์เป็นภาพเดียว

ภาพที่ 3 รูปแบบของการเต้นที่ผสมผสานทำนานาฏศิลป์ไทยกับนาฏศิลป์สากล

1.4 การออกแบบเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการแสดง เพราะเป็นส่วนที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้เป็นอย่างดี โชว์แต่ละโชว์จึงค่อนข้างใช้งบประมาณในการจัดสร้างเครื่องแต่งกายค่อนข้างสูง และ

เครื่องแต่งกายยังเป็นองค์ประกอบที่สามารถแสดงความเป็นครีเอทีฟ (Creative) ได้ค่อนข้างสูง ทั้งกระบวนการออกแบบ ตัดเย็บ ปักตกแต่ง ประดับอุปกรณ์ เพชร พลอย ขนนก ซึ่งแต่ละขั้นตอนค่อนข้างประณีตและต้องใช้ผู้ที่มีทักษะและมีมือระดับอาชีพการออกแบบเครื่องแต่งกายก็มาจากแนวคิดและรูปแบบของการโชว์ เช่นเดียวกับการประดิษฐ์ทำเต็นเครื่องแต่งกายในการเต้น

ภาพที่ 4 เครื่องแต่งกายนักเต้นแบบกระโปรงยาว

1.5 การใช้พื้นที่

เป็นกระบวนการประกอบสร้างในการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งเพราะความสมบูรณ์ งดงามของโชว์ ความไพเราะของบทเพลง ความวิจิตรอลังการของเครื่องแต่งกายย่อไม่โดดเด่นหรือสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชมหากไม่มีการจัดวางบนเวทีได้อย่างเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโชว์และการเต้นนั้น ๆ มีอุปกรณ์ประกอบการแสดงที่ต้องใช้พื้นที่บนเวทีด้วยแล้ว การเคลื่อนไหวของผู้แสดงจากจุดหนึ่งไปยังจุดหนึ่งการเข้าออก สลับตำแหน่งที่ การอยู่ในจุดใดจุดหนึ่งบนเวทีต้องมีการวางแผน กำหนดตำแหน่งให้ชัดเจน

1.6 อุปกรณ์การแสดง

เป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้โชว์สามารถสื่อสารกับคนดูได้โดยง่ายและเข้าใจขึ้นนอกจากจะเป็นสัญลักษณ์แล้วยังมีส่วนช่วยเสริมให้โชว์ดูอลังการขึ้นอุปกรณ์ในการแสดงประกอบในโชว์ยังสามารถนำมาประกอบเชิงสัญลักษณ์แทนท้องฟ้า ก้อนเมฆ สายฝน ภูเขา ทะเลได้อย่างดี ขึ้นอยู่กับการตีความและสร้างจินตนาการในการสร้างและประยุกต์

ภาพที่ 5 อุปกรณ์มือ

เศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่เกิดจากการประยุกตนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งทำให้เกิดรายได้และอาชีพต่าง ๆ ดังนี้

1. การจ้างงาน เป็นการจ้างจัดการแสดงวงดนตรีลูกทุ่งเต้นโชว์ การทำเครื่องแต่งกายและการทำอุปกรณ์

2. การสร้างอาชีพ เป็นการสร้างอาชีพนักเต้น ออกแบบท่าเต้น นักร้อง นักดนตรีและนักแสดง

รูปแบบการประยุกตนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา นอกจากจะพัฒนา ความคิดในการแสดง ยังทำให้เกิด อาชีพและรายได้ ได้แก่ชุมชนและสถานศึกษาได้ช่วยเกื้อกูลกันทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นและเพิ่มรายได้อีกทางหนึ่ง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการประยุกตนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษาเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากการศึกษามีข้อค้นพบที่น่าสนใจได้ดังนี้

1. ความเป็นมาของนาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่ง พบว่าเริ่มจากการร้องรำทำเพลงตามธรรมชาติ นิสัยของคนไทยและพัฒนามาเป็น รำวง ลิเก ดัดแปลงให้เข้ากับวงดนตรีสากล มีคนเต้นประกอบเพลงจนได้รับความนิยม เกิดเป็นวงดนตรีลูกทุ่งตั้งแต่สมัย สุรพล สมบัติเจริญ เพลิ้น พรหมแดน ไผ่วัลย์ ลูกเพชร มาถึง พุ่มพวง ดวงจันทร์ ก๊อตจักรพันธ์ อาบครบุรี จนถึง อาภาภรณ์ นครสวรรค์ เสน่ห์ของเพลงลูกทุ่งอยู่ตรงที่เข้าถึงวิถีของคนไทย ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับที่อาจารย์ไชยสิทธิ์ นุชิต (2557) ได้ศึกษาเรื่องเนื้อหาของเพลงลูกทุ่ง แล้วพบว่า กลุ่มเพลงเพื่อชีวิตที่หยิบเอารายละเอียดชีวิตของคนมาพรรณนาด้วยคำร้องที่เรียบง่ายแต่กินใจมุ่งสะท้อนสังคม คือรากฐานของเพลงลูกทุ่ง ที่มีเนื้อหาทำนองเดียวกัน หากแต่ใช้การขับร้องด้วยการร้องเต็มเสียงและเอื้อนโดยใช้ลูกคอและยุคของเพลงลูกทุ่งแบ่งออกเป็น 3 ยุค ยุคแรก ยุคสุรพล สมบัติเจริญ ที่ยังไม่แยกเพลงลูกทุ่งหรือลูกทุ่ง ยุคที่ 2 เป็นยุคทองเพราะเฟื่องฟูสุดขีด มีนักร้องเกิดขึ้นหลายคน อาทิ ไผ่พจน์ เพชรสุพรรณ เพลิ้น พรหมแดน และ ชาย เมืองสิงห์ เป็นต้น ยุคต่อมาเป็นยุคแห่งการแข่งขัน มีการสร้างภาพยนตร์ เพลงลูกทุ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างมาก เพลงลูกทุ่งจึงเปรียบเสมือนหนังสือประวัติศาสตร์เล่มใหญ่ ที่ทำให้ผู้ฟังได้เห็นอดีต สอดคล้องกับ Majer,Moro (1988) ที่ศึกษาเกี่ยวกับประเพณีในประเทศไทย เมื่อปี 1955-1956 โดยวิธีทางมานุษยวิทยาแล้วพบว่า ดนตรีเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ทำให้กับแนวคิด รูปแบบ องค์ประกอบ และทัศนคติ ภายในวัฒนธรรมไทย

2. รูปแบบการประยุกตนาฏกรรมวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษามีหลักในการสร้างงานจากการสร้างแนวคิดจากประเด็นสำคัญในเนื้อหาของเพลง แล้วจึงสามารถกำหนดแนวคิดได้แนวคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสรรค์และเป็นการกำหนดขอบเขตทิศทางของโชว์สอดคล้องกับ ประภาศรี ศรีประดิษฐ์ (อ้างใน ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ, 2557) อธิบายว่า กระบวนการสร้างแนวคิดเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกในการสร้างงานทางนาฏกรรมประดิษฐ์โดยมีข้อสำคัญเบื้องต้น คือต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์ และข้อมูลที่ได้รับพื้นฐานและการกำหนดรูปแบบ ต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิด โดยเป็นผลจากการตีความแล้วถ่ายทอดให้เทียบเห็นเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546) ที่อธิบายว่าการออกแบบนาฏยประดิษฐ์ควรกำหนดโดยโครงสร้างโดยรวมการแบ่งอารมณ์ ท่าทางและทิศทาง การลงรายละเอียดโดยผู้สร้างจะต้องจินตนาการภาพเพื่อนำไปสู่กระบวนการต่อไป ส่วนการประดิษฐ์ท่าเต้นจะถูกตีความเนื้อหาของเพลงแล้วจึงกำหนดท่าและกำหนดจังหวะสำคัญที่ต้องคำนึงถึงสัดส่วน จุดเชื่อมต่อ การพัฒนาด้วยเหตุผล ความมีเอกภาพ จึงจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ของท่า สอดคล้องกับ Motion ไอแซก นิวตัน ที่อธิบายว่า การออกแบบท่าเต้นโดยผ่านการเรียนรู้กระบวนการถ่ายทอดจากผู้ออกแบบท่าเต้นการปฏิบัติ

ด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ผสมผสานกับอารมณ์ความรู้สึก มาปรับใช้สำหรับความสมดุลหรือสมดุลก็สามารถออกแบบให้เกิดเป็นท่าที่สมบูรณ์ได้

ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย พบว่ามีความสำคัญเพราะมีส่วนที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้เป็นอย่างดี และสามารถออกแบบให้สอดคล้องกับความสามารถในการเต้นของแดนซ์เซอร์ ตลอดจนบทเพลงเครื่องแต่งกายของแดนซ์เซอร์มีการปรับประยุกต์ตามสมัยนิยมมาโดยตลอดและมีการลงทุนสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดเป็นการแข่งขันใน การออกแบบ แต่ก็อยู่ภายในแนวคิดจากเพลงสำหรับการใช้พื้นที่ พบว่าการเต้นอยู่กับที่โดยไม่มีการแปรแถวการสลับตำแหน่งจะทำให้ภาพบนเวทีเป็นภาพเดียวและเป็นภาพตาย ผู้ชมอาจจะเบื่อได้ การสลับตำแหน่ง การเคลื่อนที่การย้ายมุมของผู้เต้นจะทำให้ดูสนุกสนานเพลิดเพลินและท่าเต้นก็จะมีชีวิตชีวามากขึ้น และเป็นการใช้พื้นที่บนเวทีให้เกิดประโยชน์ต่อการเต้น ซึ่งสอดคล้องกับเพียงเพ็ญ ทองกล้า, (2553) ที่อธิบายว่า การใช้เทคนิคพิเศษในการสร้างสรรค์อันละเอียดอ่อนประณีตสามารถถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาความคิดใหม่ ๆ เทคนิคดังกล่าวจะช่วยให้เกิดการสำคัญเหตุการณ์ การผสมผสานความคิดและกระบวนการใหม่ ๆ ให้เกิดผลงานที่สมบูรณ์ ส่วนอุปกรณ์การแสดงพบว่าอุปกรณ์นอกจากเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมความสมบูรณ์ของโชว์แล้วอำพรางทักษะของผู้เต้นได้ในกรณีที่ไม้พร้อม และยังพบอีกว่าอุปกรณ์ฉาก ยังช่วยทำให้เกิดสถานการณ์สมจริง และภาพบนเวทีสวยงามขึ้น เพราะทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏบนเวทีจะปรากฏอย่างมีจุดประสงค์ และมีการวางแผนอย่างละเอียดจะมีประโยชน์ต่อเมื่อได้แสดงถึงความคิด ความรู้สึก และความหมายที่เหมาะสมจะใช้ประกอบการแสดงได้ดี เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงมากกว่าประกอบเพื่อความสวยงาม

นอกจากนี้การประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งในสถานศึกษา ยังทำให้เกิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในด้านการจ้างงาน อาทิ ธุรกิจจำหน่ายเครื่องดนตรี การจ้างทีมทำโชว์ ทีมฝึกสอนดนตรี ทีมเครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ การแสดง ด้านการต่อยอดเป็นอาชีพ อาทิ อาชีพแดนซ์เซอร์ (Dancers) อาชีพนักดนตรี อาชีพนักร้อง อาชีพครู สอนเต้น ก่อให้เกิดธุรกิจทำโชว์ ร้านทำชุดโชว์ มีการหมุนเวียนของเม็ดเงิน จนสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับชุมชนได้ จนถึงระดับประเทศ สอดคล้องกับ สจ๊วต (อ้างใน ยุวดี พลศิริ, 2556) ที่มีความเห็นว่าวัฒนธรรมทั้งหลายที่สร้างสรรค์เกี่ยวกับเทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิต แสวงหาประโยชน์จากสภาพแวดล้อมเพื่อการยังชีพ ก่อให้เกิดรายได้และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในชุมชน จะเกิดการยอมรับและแพร่กระจายอย่างช้า ๆ แต่จะสะสมเพิ่มพูนสลับซับซ้อนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะเรื่องการประยุกต์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งเท่านั้นยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ทำให้วงดนตรีลูกทุ่งประสบความสำเร็จ เช่น การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบดนตรี หรือเทคนิคในการร้องเพลงลูกทุ่งที่ควรศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้เป็นหลักการนำมาพัฒนาศาสตร์ทางด้านนี้ต่อไป

2. การวิจัยเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้เงื่อนไขทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมบันเทิงค่อนข้างมีน้อย แต่มีองค์ประกอบที่น่าสนใจและสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดเป็นอาชีพได้หลายอย่างจึงควรศึกษานำมาเป็นต้นแบบในกระบวนการวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. (2538). *สุนทรีทางทัศนศิลป์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ฝ่ายเอกสารและตำรา
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ปัทมาวดี ชาญสุวรรณ. (2557). *กลวิธีในการสร้างสรรค์นาฏกรรมไทยจากวรรณกรรมพื้นถิ่นอีสาน*.
มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเดียน.
- พจมาลย์ สมรรถบุตร. (2557). *แนวคิดประดิษฐ์ท่ารำเซิ้ง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). อุตรธานี: ภาควิชานาฏศิลป์คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- เพ็ญเพ็ญ ทองกล้า. (2553). *การปรับปรุงทักษะความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ยุวดี พลศิริ. (2556). *การสร้างสรรค์นาฏกรรมในวงดนตรีลูกทุ่งระดับมัธยมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์.
- ศิริมงคล นาฏกุล. (2559). *พลวัตבלเลต์ในอีสาน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพรรณิ บุญเพ็ง. (2556). *นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยทางศิลปกรรม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรอนงค์ ทองมี. (2555). *หลักสูตรเทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริหารโรงเรียนการเรือนมหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อารี สุทธิพันธ์. (2533). *สุนทรีศาสตร์*. กรุงเทพฯ: กระดาษสา.